

แบบเสนอแผนบูรณาการพัฒนาศักยภาพ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรม
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 (Integrated research program)

ชื่อแผนบูรณาการฯ (ไทย) การบูรณาการอัตลักษณ์ท้องถิ่นสู่การยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเมืองรอง
ในภาคกลางเพื่อสร้างความสมดุลเชิงพื้นที่

ชื่อแผนบูรณาการฯ (อังกฤษ) Integration of Local Identities toward Thailand's Regional
Tourism Upgrade for Income Equality

เป้าหมายที่ 1. การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์การสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ

กลุ่มที่ 4. การบริการมูลค่าสูง

กลุ่มย่อยที่ 4.2 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness tourism)

4.3 การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการผลิตอย่างสร้างสรรค์และเสริมพลัง

ท้องถิ่นและชุมชนท่องเที่ยว (Community-based Tourism : CBT)

4.4 การท่องเที่ยวที่แข่งขันได้ มั่งคั่ง และยั่งยืน

ชื่อผู้อำนวยการแผน ดร.ธารณี นวสันธิ คณะ ศิลปศาสตร์

โทรศัพท์ 08 3773 3300 E-mail: nokair1@hotmail.com

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

จากการประเมินสถานการณ์และแนวโน้มของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) สรุปผลได้ว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยยังคงมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง ด้วยศักยภาพของทำเลที่ตั้ง ความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวและความเป็นไทย ประเทศไทยยังคงมีศักยภาพและโอกาสทางการท่องเที่ยวมากมาย ทั้งด้านทำเลที่ตั้งในการเป็นจุดศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ อธิปไตยไม่ตรีของคนไทย โดยในปี พ.ศ. 2558 World Economic Forum: WEF ได้จัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 35 จาก 141 ประเทศทั่วโลก นอกจากนี้ การท่องเที่ยวของประเทศไทยยังได้รับการคัดเลือกให้เป็นที่สุดด้านการท่องเที่ยวของโลกในการจัดอันดับระดับนานาชาติ เช่น กรุงเทพมหานคร ได้รับเลือกเป็นเมืองท่องเที่ยวที่ดีที่สุดที่สุดในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ในปี 2558 โดย Master Card รางวัลชายหาดที่ดีที่สุดของเอเชียในปี 2558 จาก World Travel Awards รางวัลประเทศท่องเที่ยวที่ดีที่สุดในการท่องเที่ยวครอบครัว การท่องเที่ยวเชิงพักผ่อน สถานที่ท่องเที่ยวเพื่อการวิเวก ในปี 2557 รางวัลสถานที่เพื่อการประชุมและจัดงานยอดเยี่ยมจาก TTG Travel Awards ในปี 2557 และประเทศไทยได้รับรางวัลด้านการท่องเที่ยว Grand Travel Awards จากนิตยสาร Travel News นิตยสารธุรกิจท่องเที่ยวตั้งจากภูมิภาคแอฟริกาใต้ ในปี 2554 ติดต่อกันเป็นระยะเวลา 9 ปี เนื่องจากความมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยว ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพและขีดความสามารถของประเทศไทยในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมระดับโลก

ซึ่งสอดคล้องกับ แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 - 2564) ที่ได้ให้ความสำคัญกับการวางรากฐานและแก้ไขปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ ทั้งด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว บุคลากรการท่องเที่ยว และโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการสร้างสมดุลของการพัฒนาในมิติของพื้นที่ เวลา กิจกรรม รูปแบบ และกลุ่มนักท่องเที่ยว เพื่อการสร้างรายได้และกระจายรายได้สู่ชุมชน และการเตรียมความพร้อมของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสู่การเติบโตในอนาคตพื้นฐานของการลงทุนพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ ตลอดจนการให้ความสำคัญกับการทำงานอย่างบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และระหว่างประเทศ (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยว, 2560) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ได้กล่าวถึงการพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน เนื่องจากพื้นฐานการเติบโตของการท่องเที่ยวมีปัจจัยหลักที่คุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว สินค้า และบริการ ที่ต้องได้มาตรฐานระดับสากลและมีเอกลักษณ์โดดเด่น โดยการพัฒนาต้องเกิดขึ้นอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีความสมดุลทั้งในด้านพื้นที่ เวลา และกลุ่มการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมการกระจายนักท่องเที่ยวและรายได้จากนักท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยพัฒนาความมั่งคั่งในทุกรัฐบาลของประเทศไทย

จังหวัดท่องเที่ยวรอง คือ จังหวัดที่มีจำนวนผู้มาเยี่ยมเยือนน้อยกว่า 1 ล้านคนต่อปี ซึ่งในปี พ.ศ. 2555 มีจำนวนทั้งหมด 51 จังหวัด และลดลงมาเป็น 48 จังหวัด ในปี พ.ศ. 2558 การเติบโตของรายได้ในจังหวัดท่องเที่ยวรองใน 5 ปีที่ผ่านมาอยู่ที่ร้อยละ 12.9 ทั้งนี้ จากการประเมินการเติบโตของรายได้การท่องเที่ยวและการพัฒนาของจังหวัดท่องเที่ยวรอง จึงได้ตั้งเป้าหมายการเติบโตของจังหวัดท่องเที่ยวรอง (บนปีฐาน พ.ศ. 2559) ที่อย่างน้อยร้อยละ 12 ต่อปี (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยว, 2560) ซึ่งในภาคกลางนั้นมีจังหวัดที่เป็นจังหวัดท่องเที่ยวรองอยู่จำนวน 7 จังหวัด ได้แก่ อ่างทอง สิงห์บุรี ลพบุรี สุพรรณบุรี ชัยนาท ราชบุรี และสมุทรสงคราม ซึ่งทั้ง 7 จังหวัดนี้มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สามารถพัฒนาให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นและความน่าสนใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ที่สามารถนำมาต่อยอดและสร้างมูลค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยวได้ ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2579 คือ “ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลกที่เติบโตอย่างมีคุณภาพบนพื้นฐานความเป็นไทย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน” โดยมีแนวคิดในเรื่องของการเติบโตบนฐานความเป็นไทย โดยเน้นการพัฒนาสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์และวิถีไทย เสริมสร้างความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวและประชาชนถึงอัตลักษณ์ความเป็นไทย และเสริมสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและการเป็นเจ้าของบ้านที่ดีสำหรับประชาชนทุกระดับ รวมถึงการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วน โดยมุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งเพิ่มรายได้ และกระจายรายได้แก่ประเทศ พัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นกลไกหนึ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ และสร้างโอกาสเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ พัฒนาการท่องเที่ยวในภูมิภาคและเขตพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเฉพาะพื้นที่เมืองรองและชนบท และสนับสนุนภาคเอกชนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับแผนงานบูรณาการพัฒนาศักยภาพด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรม ในเป้าหมายที่ 1 เรื่องของวิจัยและนวัตกรรมเพื่อ

สร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ในประเด็นที่ 4 การบริการมูลค่าสูง ในกลุ่มย่อยที่ 4.2 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness tourism) 4.3 การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการผลิตอย่างสร้างสรรค์และเสริมพลังท้องถิ่นและชุมชนท่องเที่ยว (Community-based Tourism : CBT) และ 4.4 การท่องเที่ยวที่แข่งขันได้ มั่งคั่ง และยั่งยืน ซึ่งพื้นที่เมืองรองในเขตภาคกลางนั้นสามารถใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-based Tourism : CBT) มาเป็นเครื่องมือในการสร้างโอกาสในการแข่งขันให้กับพื้นที่ได้

จากที่มาและความสำคัญข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ควรมีการพัฒนาและยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเมืองรองให้มีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากแหล่งท่องเที่ยวเมืองหลักได้ เพื่อเป็นการกระจายรายได้และสร้างความสมดุลเชิงพื้นที่ได้ในทุกมิติ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นของแหล่งท่องเที่ยวเมืองรองในภาคกลางเพื่อสร้างจุดขาย และสร้างมูลค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยว
2. เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเมืองรองในภาคกลางและการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวจากแหล่งท่องเที่ยวเมืองหลัก
3. เพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ ๆ และมีความหลากหลายของกิจกรรม เพื่อสร้างสมดุลเชิงเวลาและฤดูกาลท่องเที่ยว
4. เพื่อพัฒนาสินค้าและบริการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในเมืองรองแบบครบวงจร และการสร้างแบรนด์ท้องถิ่น
5. เพื่อบูรณาการเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการตลาดแบบเฉพาะกลุ่ม

ทฤษฎี สมมุติฐาน (ถ้ามี) และกรอบแนวคิดของแผนบูรณาการ

1. แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว
2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน
3. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
4. แนวคิดเกี่ยวกับการตลาดการท่องเที่ยวและบริการ
5. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์
6. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเพื่อความยั่งยืน
7. แนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรมการท่องเที่ยว
8. แนวคิดเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและมรดกทางภูมิปัญญาท้องถิ่น
9. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
10. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ขอบเขต/ประเด็นการวิจัย (เนื้อหาโครงการวิจัยที่ต้องการให้อยู่ในแผน)

1. ด้านศิลปวัฒนธรรมและมรดกทางภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว
2. การออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรมและโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว
3. การพัฒนากิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเมืองหลักและเมืองรอง
4. ด้านการตลาดการท่องเที่ยวและบริการ การสร้างแบรนด์ท้องถิ่น
5. การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสนับสนุนสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว
6. เทคโนโลยีและนวัตกรรมสารสนเทศ มัลติมีเดียเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้าน

การตลาด

*หมายเหตุ: สามารถเสนอโครงการวิจัยอื่นๆได้ที่ตอบสนองเป้าหมายของแผนงานนอกเหนือประเด็นที่กำหนดไว้